

STORTINGET

Innst. 58 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra helse- og omsorgskomiteen

Dokument 8:97 S (2019–2020)

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tuva Moflag, Ingvild Kjerkol, Tellef Inge Mørland, Tore Hagebakken, Hege Haukeland Liadal, Nina Sandberg og Øystein Langholm Hansen om digitaliseringsløft for å hindre utenforskap

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen sette som mål at alle landets husstander og bedrifter skal ha tilfredsstillende bredbåndskapasitet. Regjeringen bes lage en utbyggingssplan og fremme forslag om å øke statens bevilgninger til bredbåndsutbygging for å nå dette målet.
2. Stortinget ber regjeringen trappe opp utrulling av velferdsteknologi i kommunene, herunder innkjøp av nettbrett eller andre løsninger for frivillige organisasjoner som har besøksvennordninger.
3. Stortinget ber regjeringen intensivere arbeidet med å rulle ut digital kommunikasjon mellom pasient og helsetjeneste, og sørge for nødvendig brukerkompetanse.
4. Stortinget ber regjeringen igangsette opplæringsprogrammer for digital kompetanseheving for eldre og andre som har behov for det, eksempelvis i samarbeid med Pensjonistforbundet, Seniornett og lokale frivilligsentraler.

5. Stortinget ber regjeringen sørge for at permitterte arbeidstakere med lav digital kompetanse får tilgang til kurs og relevant opplæring i permitterings-tiden.
6. Stortinget ber regjeringen opprette en tilskuddsordning for å sikre digital omstilling av helsefrivilligheten, slik at de får på plass digitale verktøy som legger til rette for planlegging og gjennomføring av aktivitet og sosiale nettverk som gir livskvalitet og mestring.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tore Hagebakken, Ingvild Kjerkol, Hege Haukeland Liadal, Tuva Moflag og Tellef Inge Mørland, fra Høyre, Mats A. Kirkebirkeland, Erlend Larsen, Mari Holm Lønseth og Sveinung Stensland, fra Fremskrittspartiet, Åshild Bruun-Gundersen og Kari Kjønås Kjos, fra Senterpartiet, Kjersti Toppe, fra Sosialistisk Venstreparti, Nicholas Wilkinson, fra Venstre, Carl-Erik Grimstad, og fra Kristelig Folkeparti, lederen Geir Jørgen Bekkevold, viser til forslagene i Dokument 8:97 S (2019–2020) om digitaliseringsløft for å hindre utenforskap. Statsråd Bent Høie har uttalt seg om forslagene i brev til komiteen av 27. mai 2020. Brevet følger som vedlegg til denne innstillingen. Komiteen har i tillegg anmodet om skriftlige innspill til representantforslaget og har mottatt ett innspill, fra Kreftforeningen.

Komiteen mener helsetjenesten skal være tilpasset pasienten. Flere og flere forventer digital kommunikasjon, og digitaliseringen gir nye muligheter. Koronapandemien har vist at potensialet for å ta i bruk digitale løsninger er stort.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, ønsker å legge til rette for at alle kan delta i samfunnet. Gjennom ny teknologi kan det legges til rette for at helse- og velferdstjenester gjøres bedre og mer tilgjengelige for innbyggerne. Flertallet er derfor opptatt av å hindre et digitalt utenforskap. Flertallet mener forslagene i representantforslaget er ivare tatt av regjeringens politikk.

Flertallet viser til at regjeringen har lagt frem Strategi for å øke helsekompetansen i befolkningen 2019–2023. Flertallet peker på at Helsedirektoratet allerede har fått i oppdrag å gjennomføre en kartlegging av helsekompetansen i befolkningen. Undersøkelsen vil utgjøre et viktig grunnlag for videre arbeid.

Bredbåndutbygging

Komiteen merker seg at forslagsstillerne og statsråden deler oppfatningen av at befolkningens behov for datahastighet og tilgjengelighet øker, og at andelen av befolkningen som har tilgang til bredbånd, kan forbedres. Komiteen merker seg at regjeringen har et mål om at 90 pst. av befolkningen skal ha tilbud om høyhastighetsbredbånd innen utgangen av inneværende år.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til uttalelsen fra helse- og omsorgsminister Bent Høie, hvor han skriver at nær 100 pst. av husstandene har et grunnleggende bredbåndstilbud, og videre at 86 pst. av husstandene per 1. juli 2019 har tilbud om høyhastighetsbredbånd (100 Mbit/s eller mer).

Flertallet viser til at digital infrastruktur er en grunnleggende forutsetning for mange viktige funksjoner i samfunnet. Flertallet peker på at Norge har god mobil- og bredbåndsdekning. Nær 100 pst. av husstandene hadde i 2019 et grunnleggende bredbåndstilbud. 86 pst. av husstandene hadde på samme tid tilbud om høyhastighetsbredbånd. Flertallet viser til at regjeringen har som mål at dekningsgraden for høyhastighetsbredbånd skal ligge på 90 pst. av befolkningen innen utgangen av 2020. Flertallet registrerer at regjeringen er i rute for å nå dette målet. Flertallet peker likevel på at regjeringen må fortsette arbeidet med å fjerne unødvendige hindringer som kan bremse utbyggingstakten, samt gi tilskudd der det ikke er grunnlag for kommersiell utbygging.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Norge i stor grad er et digitalisert samfunn, og at flertallet av innbyggerne har gode digitale ferdigheter. Likevel er det anslått at et sted mellom 400 000 og 800 000 innbyggere har mangelfulle ferdigheter eller står helt utenfor de digitale arenaene. 200 000 nordmenn har ifølge Skatteetaten reservert seg mot digital kontakt med myndighetene, og Skatteetaten sender fortsatt selvangivelse på papir til 695 000 skattytere.

Disse medlemmer viser til at Pensjonistforbundet peker på at det digitale utenforskapet får store konsekvenser når stadig flere offentlige tjenester blir digitale. Man kan bli avhengig av familiemedlemmer eller oppleve ensomhet hvis man har et lite nettverk. Digital opplæring er viktig for at alle skal ha muligheten til å følge med i samfunnet.

Disse medlemmer mener at koronakrisen har aktualisert behovet for et taktskifte i bredbåndsutbyggingen ytterligere, og at det er statens ansvar å legge til rette for bredbåndsutbygging i områder som ikke har potensial for bedriftsøkonomisk lønnsomhet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sette som mål at alle landets husstander og bedrifter skal ha tilfredsstillende bredbåndskapasitet. Regjeringen bes lage en utbyggingssplan og fremme forslag om å øke statens bevilgninger til bredbåndsutbygging for å nå dette målet.»

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er einige i at koronakrisa har aktualisert behovet for eit taktskifte i breibandsutbygginga. Desse medlemene vil vise til at det framleis er eit stort behov for meir satsing på velferdsteknologi i kommunane, vidareutvikling av digital kommunikasjon i helsetenesta og digital opplæring som hindrar utanforskap og digitalt klasseskilje. Desse medlemene meiner det trengst eit digitaliseringsløft når det gjeld frivillige og ideelle organisasjonar. Ifølgje tal frå Kommunal- og moderniseringsdepartementet har 98 pst. av husstandane i tettbygde strøk tilbod om høghastighetsbreiband eller fiberbreiband, mens berre 59 pst. av husstandane utanfor tettbygde strøk har same tilbod. Desse medlemene meiner at dette viser at regjeringa ikkje har prioritert breibandsutbygging i heile landet.

Desse medlemene viser til at Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil sikre heile befolkninga i landet tilgang til raskt breiband (minimum 100 Mbit/s symmetrisk breibandkapasitet) og innføre offentlig leveringsplikt for breiband i områda der det ikkje er grunnlag for kommersiell utbygging.

Desse medlemene vil understreke at fylkeskommunane må ha hovudansvaret for å sikre full breibandsdekning, med sterk statleg finansiering for å nå måla. På denne bakgrunnen fremmer desse medlemene følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa sikre heile befolkninga i landet tilgang til raskt breiband (minimum 100 Mbit/s) gjennom å auke staten sine løyvingar til breibandsutbygging og innføre offentleg leveringsplikt i område der det ikkje er grunnlag for kommersiell utbygging.»

Velferdsteknologi i kommunene

Komiteen viser til uttalelsen fra helseministeren om at regjeringen gjennom Omsorgsplan 2020 har lagt til rette for å bistå 32 kommuner med midler til utvikling av velferdsteknologi gjennom velferdsteknologi-programmet. Komiteen merker seg at statsråden har forventninger om at erfaringene kommunene har fra pandemien, vil bidra til raskere innføring av velferdsteknologiske løsninger.

Komiteen mener at digitalisering og velferdsteknologi gir muligheter som kan gjøre livet bedre – for eksempel ved bruk av digitale hjelpemidler som sikrer både selvstendighet og sosial kontakt med andre. En digital senior kan få elektroniske dørlåser, medisineringsstøtte, digitalt tilsyn, videosamtaler og forbedrede varslingsystemer. Hjelpemidler som GPS kan være en stor avlastning for både pårørende og brukere.

Komiteen viser til at Kreftforeningen i sitt høringsinnspill peker på at det er en utfordring at eksisterende digitale løsninger ikke er tilstrekkelig kjent blant brukerne. Videre peker de på at det er behov for en tydeliggjøring av hvem som har ansvaret for å gjøre løsningene kjent, og sikre at brukerne settes i stand til å bruke løsningene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener det er positivt at regjeringen bidrar til raskere implementering av velferdsteknologiske løsninger, og merker seg at hver enkelt kommune har det fremste ansvaret for å sikre velferdsteknologi i sin kommune.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen trappe opp utrulling av velferdsteknologi i kommunene, herunder innkjøp av nettbrett eller andre løsninger for frivillige organisasjoner som har besøksvennordninger.»

«Stortinget ber regjeringen intensivere arbeidet med å rulle ut digital kommunikasjon mellom pasient

og helsetjeneste og sørge for nødvendig brukerkompetanse.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti håper at regjeringen vil bidra til raskere implementering av velferdsteknologiske løsninger. Dette medlem mener at staten, fylkene og kommunene har felles ansvar for å sikre god velferdsteknologi.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil øke bruken av velferdsteknologi. Ny teknologi kan gi bedre tjenester, sikre at flere kan bo hjemme lenger, begrense feil og gi økt frihet for pasienten. Flertallet peker på at regjeringen har satset på velferdsteknologi gjennom velferdsteknologi-programmet, som har gitt økt innovasjonsaktivitet i de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Innenfor velferdsteknologi-programmet har det også blitt utdelt tilskudd til frivillige organisasjoner som skal drive opplæring og etablere møteplasser mellom generasjoner. Flertallet registrer at Helsedirektoratet har fått i oppdrag å vurdere hvordan en kan legge til rette for utvikling og implementering av velferdsteknologi i kommunene når velferdsteknologi-programmet utløper.

Medlemene i komiteen frå Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Nasjonalt velferdsteknologi-program er eit samarbeid mellom KS, Direktoratet for e-helse og Helsedirektoratet og skal legge til rette for at fleire kommunar tar i bruk velferdsteknologi. Målet for programmet har vore at velferdsteknologi skal vere ein integrert del av helse- og omsorgstenestene innan 2020. Programmet vart vedtatt oppretta av den raud-grøne regjeringa i stortingsmeldinga Morgendagens omsorg, Meld. St. 29 (2012–2013). Desse medlemene viser til at programmet etter planen skal avsluttast i 2020, men at regjeringa i forslaget til statsbudsjett varslar at tiltaka skal forlengast til 2021, for å vente på endelege tilrådingar etter gjennomført evaluering. Desse medlemene meiner at målet om at velferdsteknologi skal vere ein integrert del av helse- og omsorgstenestene, ikkje er nådd. Desse medlemene meiner at programmet må vidareførast og følgjast opp med konkrete og tydelege satsingar for å sikre ei utrulling av velferdsteknologi i alle kommunar.

Desse medlemene viser til forslag 2–6 i representantforslaget om å trappe opp utrullinga av velferdsteknologi i kommunane, digital kommunikasjon og brukarkompetanse, opplæring i digital kompetanse i regi av frivillige og ideelle organisasjonar og ei tilskotsordning for å sikre dette.

Desse medlemene fremmer på denne bakgrunnen følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa vidareføre Nasjonalt velferdsteknologiprogram med mål om at velferdsteknologi skal bli ein integrert del av helse- og omsorgstenestene innan 2025, og legge ein slik plan fram for Stortinget. Programmet må omfatte tilskottsordningar og tiltak for at velferdsteknologi kan rullast ut i alle kommunar, auka digital kommunikasjon mellom pasient og helseteneste, involvere frivilligheit og ideelle organisasjonar og tiltak for styrkt digital kompetanse i befolkninga og hindre digitalt klasseskilje.»

Kurs og opplæring for permitterte med lav digital kompetanse

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at god opplæring i grunnleggende ferdigheter er viktig for å mestre utdanning og arbeidsliv. Mange har behov for påfyll av kompetanse gjennom arbeidslivet. Flertallet viser til at Nav i dag kan gi opplæring som arbeidsmarkedstiltak, og at dette kan gis i digitale ferdigheter. Videre viser flertallet til at regjeringen har styrket fylkeskommunens muligheter for å tilby opplæring til dem som har behov for det, blant annet ved overføringen av ansvaret for bedriftsintern opplæring. Flertallet viser videre til at regjeringspartiene og Fremskrittspartiet i revidert nasjonalbudsjett ble enige om en stor satsing på utdanning med 5 000 nye studieplasser som vil bidra til kompetanseheving.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at mange arbeidstakere fortsatt er permittert fra sine arbeidsplasser. I mange bransjer er fremtiden fortsatt usikker, og det vil utvilsomt være behov for en betydelig omstilling i tiden som ligger foran oss. Det er behov for omstilling og kompetanseheving hos enkeltansatte, men også bransjeovergripende omstilling.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at permitterte arbeidstakere med lav digital kompetanse får tilgang til kurs og relevant opplæring i permitteringstiden.»

Tilskudd til digital omstilling av helsefrivilligheten

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener frivilligheten er en bærebjelke i det norske velferdssamfunnet. Frivillige organisasjoner gjør en viktig innsats for å begrense ensomhet og bidra til innovasjon og opplæring i digitale verktøy. Flertallet viser til at det finnes flere tilskuddsordninger som er rettet mot helsefrivilligheten. Flertallet vil

særlig peke på at regjeringspartiene og Fremskrittspartiet i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2020 (Innst. 360 S (2019–2020)) sørget for at det ble bevilget 400 mill. kroner for å forebygge ensomhet og passivitet blant eldre. Flertallet viser til at flere organisasjoner og kommuner har søkt om tilskudd knyttet til digitale verktøy.

Flertallet har et klart mål om at alle som ønsker det, skal få et tilbud om opplæring i grunnleggende digitale ferdigheter. Folkebibliotek, frivilligsentraler, pensjonistforbund og lokale seniornettklubber gjør en stor innsats med å tilby opplæring. Videre samarbeider KS og Kompetanse Norge med Kommunal- og moderniseringsdepartementet for å hjelpe kommunene å etablere lavterskeltilbud. Flertallet peker videre på at Senter for et aldersvennlig Norge og Eldreombudet, som begge kommer på plass høsten 2020, vil bidra til å løse disse utfordringene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at frivillige organisasjoner vil være avgjørende for å få til et digitaliseringsløft for å hindre utenforskap. Organisasjoner som Seniornett, Pensjonistforbundet og lokale frivilligsentraler kan bidra med opplæringsprogrammer for eldre og andre som har behov for det. Det finnes allerede flere gode eksempler på hvordan disse aktørene bidrar i digital opplæring. Disse medlemmer merker seg at Seniornett og Pensjonistforbundet fikk en tildeling fra Helsedirektoratet på 6 mill. kroner i oktober 2020.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet fremmer derfor følgende justerte forslag:

«Stortinget ber regjeringen rulle videre ut og styrke opplæringsprogrammer for digital kompetanseheving for eldre og andre som har behov for det, eksempelvis i samarbeid med Pensjonistforbundet, Seniornett og lokale frivilligsentraler.»

«Stortinget ber regjeringen opprette en tilskuddsordning for å sikre digital omstilling av helsefrivilligheten, slik at man får på plass digitale verktøy som legger til rette for planlegging og gjennomføring av aktivitet og sosiale nettverk som gir livskvalitet og mestring.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er enige i intensjonen i begge forslagene, men mener disse blir ivaretatt gjennom forslaget om videreføring av et nasjonalt velferdsteknologiprogram.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringa sikre heile befolkninga i landet tilgang til raskt breiband (minimum 100 Mbit/s) gjennom å auke staten sine løyvingar til breibandsutbygging og innføre offentleg leveringsplikt i område der det ikkje er grunnlag for kommersiell utbygging.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringa vidareføre Nasjonalt velferdsteknologiprogram med mål om at velferdsteknologi skal bli ein integrert del av helse- og omsorgstenestene innan 2025, og legge ein slik plan fram for Stortinget. Programmet må omfatte tilskotsordningar og tiltak for at velferdsteknologi kan rullast ut i alle kommunar, auka digital kommunikasjon mellom pasient og helsesteneste, involvere frivilligheit og ideelle organisasjonar og tiltak for styrkt digital kompetanse i befolkninga og hindre digitalt klasseskilje.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringa sørge for at permitterte arbeidstakere med lav digital kompetanse får tilgang til kurs og relevant opplæring i permitteringstiden.

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringa sette som mål at alle landets husstader og bedrifter skal ha tilfredsstillende bredbåndskapasitet. Regjeringa ber lage en utbyggingssplan og fremme forslag om å øke statens bevilgninger til bredbåndsutbygging for å nå dette målet.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringa trappe opp utrullinga av velferdsteknologi i kommunene, herunder innkjøp

av nettbrett eller andre løysningar for frivillige organisasjonar som har besøksvennordningar.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringa intensivere arbeidet med å rulle ut digital kommunikasjon mellom pasient og helsesteneste og sørge for nødvendig brukerkompetanse.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringa rulle vidare ut og styrke opplæringsprogrammer for digital kompetanseheving for eldre og andre som har behov for det, eksempelvis i samarbeid med Pensjonistforbundet, Seniornett og lokale frivilligsentraler.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringa opprette en tilskuddsordning for å sikre digital omstilling av helsefrivilligheita, slik at man får på plass digitale verktøy som legger til rette for planlegging og gjennomføring av aktivitet og sosiale nettverk som gir livskvalitet og mestring.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:97 S (2019–2020) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tuva Moflag, Ingvild Kjerkol, Tellef Inge Mørland, Tore Hagebakken, Hege Haukeland Liadal, Nina Sandberg og Øystein Langholm Hansen om digitaliseringsløft for å hindre utenforskap – vedtas ikke.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 3. november 2020

Geir Jørgen Bekkevold

leder

Mari Holm Lønseth

ordfører

**DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT**

Statsråden

Helse- og omsorgskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref
2020/1564

Vår ref
20/2128-

Dato
27. mai 2020

Dokument 8:97 S (2019-2020): Representantforslag om digitaliseringsløft for å hindre utenforskap

Jeg viser til brev av 6. mai 2020 fra Helse- og omsorgskomiteen i Stortinget med forslag fra representantene Tuva Moflag, Ingvild Kjerkol, Tellef Inge Mørland, Tore Hagebakken, Hege Haukeland Liadal, Nina Sandberg og Øystein Langholm Hansen med forslag til digitaliseringsløft for å hindre utenforskap. Representantene fremmer følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen sette som mål at alle landets husstander og bedrifter skal ha tilfredsstillende bredbåndskapasitet. Regjeringen bes lage en utbyggingsplan og fremme forslag om å øke statens bevilgninger til bredbåndsutbygging for å nå dette målet.
2. Stortinget ber regjeringen trappe opp utrulling av velferdsteknologi i kommunene, herunder innkjøp av nettbrett eller andre løsninger for frivillige organisasjoner som har besøksvennordninger.
3. Stortinget ber regjeringen intensivere arbeidet med å rulle ut digital kommunikasjon mellom pasient og helsetjeneste, og sørge for nødvendig brukerkompetanse.
4. Stortinget ber regjeringen igangsette opplæringsprogrammer for digital kompetanseheving for eldre og andre som har behov for det, eksempelvis i samarbeid med Pensjonistforbundet, Seniornett og lokale frivilligsentraler.
5. Stortinget ber regjeringen sørge for at permitterte arbeidstakere med lav digital kompetanse får tilgang til kurs og relevant opplæring i permitteringsperioden.
6. Stortinget ber regjeringen opprette en tilskuddsordning for å sikre digital omstilling av helsefrivilligheten, slik at de får på plass digitale verktøy som legger til rette for planlegging og gjennomføring av aktivitet og sosiale nettverk som gir livskvalitet og mestring.

Jeg er i likhet med representantene opptatt av å hindre digitalt utenforskap. Korona-pandemien har bidratt til å synliggjøre at det er et stort potensial for å øke bruken av digitale løsninger på de fleste samfunnsområder. Jeg mener at dette også kan bidra til å gjøre helse- og velferdstjenester bedre og mer tilgjengelige for innbyggerne. Flere og bedre digitale løsninger er for eksempel et viktig virkemiddel for å realisere pasientens helsetjeneste. Samtidig blir det enda viktigere å sikre nødvendig infrastruktur og rette innsats mot grupper som i dag har liten digital kompetanse.

Jeg viser til at regjeringen prioriterer digitalisering høyt og jeg mener at forslagene fra representantene er godt ivaretatt gjennom regjeringens satsing på bredbåndsutbygging, utvikling og spredning av digitale tjenester i helse- og omsorgstjenesten, kompetanse- og opplæringstiltak og gjennom tilskuddsordninger til frivillige organisasjoner som er med på å bidra til økt digitalisering av det frivillige arbeidet.

Bredbåndsutbygging

Tilgang til bredbånd er blitt en grunnleggende forutsetning for mange viktige funksjoner i samfunnet. God digital infrastruktur er avgjørende for næringslivets konkurransekraft, for demokrati og innbyggerdeltakelse, og for å legge til rette for den økende digitaliseringen i alle sektorer, herunder helse- og omsorgssektoren.

Norge har i dag generelt svært god mobil- og bredbåndsdekning. Ifølge den siste dekningsundersøkelsen (2019), gjennomført på oppdrag for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom), har nær 100 prosent av husstandene et grunnleggende bredbåndstilbud, enten i form av fast eller mobilt bredbånd. 86 prosent av husstandene hadde per 1.juli 2019 tilbud om høyhastighets bredbånd (100 Mbit/s eller mer).

Regjeringen har som mål at 90 prosent av befolkningen skal ha tilbud om bredbånd med minimum 100 Mbit/s innen utgangen av 2020. Vi ligger godt an til å nå dette målet og på lang sikt skal alle ha tilbud om høyhastighets bredbånd. I tillegg skal det være god mobildekning der folk bor, jobber og ferdes. Videre er det et mål at vi skal ha sikre og robuste elektroniske kommunikasjonsnett (ekomnett).

Offentlig sektors kanskje viktigste rolle for å legge til rette for bredbåndsutbygging, er å skape gode rammevilkår for bransjen slik at de kommersielle aktørene fortsetter å investere i alle deler av landet. Det betyr at vi må å legge til rette for bærekraftig konkurranse gjennom sektorspesifikk regulering, sørge for tilstrekkelige frekvensressurser for mobilt bredbånd og bidra til kostnadseffektiv utbygging ved å fjerne unødige hindringer. Markedsaktørene investerte over 4,5 mrd. kroner mer i mobil- og bredbåndsutbygging i 2019, enn i 2013.

Investeringene har ført til at rundt 100 000 nye husstander, ifølge Nkoms dekningsundersøkelse, har fått tilbud om høyhastighets bredbånd det siste året. Tilbudet av høyhastighets bredbånd er fremdeles bedre i tettbygde enn i spredtbygde strøk, men forskjellene er i ferd med å avta. I 2013 hadde 11 prosent av husstandene i spredtbygde strøk tilbud om fiberbredbånd. I 2019 er andelen 45 prosent. Det betyr mer enn en fire-dobling. Tilbyderne bygger ut for fullt. Det gjelder også i mindre tett befolkede områder og det ingen ting som tyder på at det høye investeringsnivået er i ferd med å avta.

Jeg vil likevel understreke at selv om tilbudet for en stor del er godt og stadig blir bedre, betyr ikke det at vi skal slå oss til ro med dagens situasjon. Befolkningens behov for datahastighet og tilgjengelighet øker etter hvert som nye tjenester utvikles og bruksmønstrene endres. Det som vi dag oppfatter som "bredt" bredbånd vil sannsynligvis om noen år bli oppfattet som "smalt".

Regjeringen gjennomfører derfor flere tiltak for å sikre alle innbyggere gode bredbåndstjenester også i fremtiden. I 2020 er det stilt til rådighet tilskuddsmidler på 400 mill. kroner og nivået har aldri vært høyere. Midlene utløser et betydelig lokalt engasjement både fra kommuner, tilbydere og private aktører, og gjør at samlede investeringer som følge av bevilgningen bare i 2020, trolig vil være på godt over én milliard kroner. Investeringene vil kunne gi rundt 30 000 husstander, i områder hvor det ikke er grunnlag for kommersiell utbygging, et nytt eller bedre bredbåndstilbud.

Utbygging av god mobildekning med høy datakapasitet forutsetter tilgang til radiofrekvenser. Regjeringen jobber kontinuerlig med å sørge for tilstrekkelig med frekvenser til mobilt bredbånd. Blant annet har regjeringen lagt til rette for at det viktige 700 MHz-båndet skal kunne tas i bruk til mobile tjenester. Frekvensressurser er en sentral innsatsfaktor i 5G-utbyggingen i Norge. I tillegg kan det være aktuelt å innføre leveringsplikt for bredbånd for å sikre at alle får tilbud over hele landet. Regjeringen sendte høsten 2019 på høring et forslag om endring av ekomloven som innfører leveringsplikt.

Velferdsteknologi i kommunene

Koronapandemien har ført til en betydelig økning i bruken av velferdsteknologiske løsninger i kommunene, spesielt innenfor digital hjemmeoppfølging. Dette har stor betydning for å redusere smittespredning fordi hjemmetjenesten kan redusere antall besøk samtidig som brukerne blir ivaretatt og føler trygghet. Kommunene har vist evne til rask omstilling og samarbeid. I tillegg har Nasjonalt velferdsteknologiprogram bidratt til nasjonal koordinering i sammenheng med pandemien, gjennom kartlegging av kommunenes behov og bistand fra KS til felles anskaffelse av elektroniske medisindispensere. Jeg har forventninger om at erfaringene fra pandemien vil bidra til raskere innføring av velferdsteknologiske løsninger framover.

Regjeringens satsing på velferdsteknologi gjennom velferdsteknologiprogrammet har bidratt til økt innovasjonsaktivitet i de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Målet er at norske kommuner skal ha velferdsteknologi som en integrert del av helse- og omsorgstjenesten. Bruk av velferdsteknologi kan bidra til at eldre kan bo hjemme lenger og oppleve økt trygghet og livskvalitet, samtidig som det gir store muligheter til å forbedre ressursutnyttelsen i omsorgssektoren. Programmet omfatter trygghets- og mestringsteknologi, utprøving av medisinsk avstandsoppfølging, teknologi for å hjelpe barn og unge med funksjonsnedsettelse mv. Det er etablert regionale, nasjonale og lokale nettverksstrukturer som har vist seg å være svært nyttige for deling av erfaring og kompetanse og etablering av interkommunale samarbeid. I 2016 ble det opprettet en tilskuddsordning i Velferdsteknologiprogrammet rettet mot frivillige organisasjoner som skal gå til å drive opplæring og etablere møteplasser mellom generasjoner for å utvikle og prøve ut teknologiske verktøy. Helse- og

omsorgsdepartementet har gitt Helsedirektoratet som sekretariat for programmet, i oppdrag å sammen med samarbeidspartene vurdere hvordan arbeidet med å tilrettelegge for utvikling og implementering av velferdsteknologi i kommunene bør følges opp når programmet utløper.

Digital kommunikasjon mellom pasient og helsetjeneste

I takt med at samfunnet digitaliseres blir også helse- og omsorgstjenesten mer og mer digital. Digitaliseringen fører til nye forventninger til helse- og omsorgstjenestene både når det gjelder tilgjengelighet og arbeidsmetoder. Det muliggjør nye måter å jobbe på og bidrar til bedret kvalitet og pasientsikkerhet. Helsepersonell kan samarbeide og dele oppgaver på nye måter, flere tjenester kan ytes uten at helsepersonell og pasienten er på samme sted, og pasientene kan i større grad følge opp egen tilstand hjemme.

Koronapandemien har vist at potensialet for å ta i bruk digitale løsninger er stort. Pandemien har ført til en stor endring i lege og pasientmøtene. En større andel er digitale. Det er imponerende å se hvor raskt fastlegene og pasienter har tilpasset seg situasjonen. Andel e-konsultasjoner økte fra omlag 5 prosent i begynnelsen av mars, til i underkant av 60 prosent før påske. Etter påske har andelen gått ned til omlag 35 prosent. Hva som er det "riktige" nivået gjenstår å se, men regjeringen vil prøve ut et triageringsverktøy for e-konsultasjoner hos fastlegene som skal bidra til sikker prioritering av henvendelser og riktig bruk av fastlegens tid. Gevinster og effekter skal vurderes underveis. Under pandemien er det også innført midlertidige endringer i legenes takst for e-konsultasjoner som innebærer at telefonkonsultasjon omfattes av taksten. Det er også gjort endringer i takster for digital kommunikasjon for andre personellgrupper som for eksempel fysioterapeuter, kiropraktorer og logopedier og audiopedagoger.

Bruken av helsenorge.no, som er den offentlige helseportalen for innbyggere i Norge, har også vært sterkt økende de siste årene. Portalen skal sikre at innbyggerne får god og kvalitetssikret helseinformasjon og kan kommunisere enkelt og sikkert med helse- og omsorgstjenesten på ett sted. I 2019 hadde portalen 37,2 millioner besøk. Stadig flere fastleger kommuniserer med pasienter via innlogging på helsenorge.no. Videre kan brukere av hjemmetjenester og deres pårørende gjennom DigiHelse utveksle meldinger med helse- og omsorgstjenesten i kommunen, og få varsel om utførte avtaler om hjemmebesøk på SMS eller e-post. På de innloggede sidene på helsenorge.no kan pårørende få oversikt over fremtidige og utførte besøk. Det gir trygghet både for pårørende og brukere. Informasjonen gjøres tilgjengelig i kommunens pasientjournalssystem slik at helsepersonell har oversikt over kommunikasjonen. I mars 2020 dekket kommunene som har tatt tjenestene i bruk til sammen 40 prosent av befolkningen. DigiHelse kan også benyttes for andre deler av helse- og omsorgstjenesten som er tilknyttet kommunens pasientjournalssystem, for eksempel helsestasjonene.

Selv om det har skjedd en positiv utvikling de senere årene, og koronapandemien har bidratt til å synliggjøre potensialet, er jeg opptatt av at digitaliseringen og innføring av nasjonale e-helseløsninger går for tregt. Det er bakgrunnen for at regjeringen nå har lagt fram forslag til en ny lov om e-helse. Vi er avhengig av gode digitale løsninger for å dele nødvendig

pasientinformasjon. Pasientene skal møte en helhetlig helse- og omsorgstjeneste og det skal være enkelt og naturlig å ha kontakt med helsetjenesten på nett. Videre er det helt avgjørende at helsepersonell har tilgang til relevant pasientinformasjon. For at pasientene skal få god helsehjelp må vi sørge for at relevante opplysninger følger den enkelte. Da er gode digitale e-helseløsninger en forutsetning. Erfaringene fra de siste tiårene viser at det er behov for å utvikle nasjonal infrastruktur og nasjonale løsninger for å sikre helhetlig samhandling i tjenesten. Innføring basert på frivillighet er ikke tilstrekkelig. E-helseloven skal sikre at hele helse- og omsorgstjenesten tar i bruk e-resept, kjernejournal og andre nasjonale e-helseløsninger. Dette er løsninger som er viktige for at helse- og omsorgstjenesten skal kunne oppfylle sitt sørge-for-ansvar, og løsningene blir mer effektive jo flere aktører som benytter disse.

Nye digitale tilbud forutsetter også at innbyggerne har kompetanse til å ta tjenestene i bruk. I 2019 la jeg fram *Strategi for å øke helsekompetansen i befolkningen (2019-2023)*. Digital helsekompetanse er et viktig element i denne strategien fordi denne typen kompetanse blir stadig viktigere for kunne å ivareta egen helse. Digital helsekompetanse omfatter kunnskap om å søke opp og finne, forstå, vurdere og anvende helseinformasjon fra elektroniske kilder. For eksempel det å kunne bruke elektroniske verktøy i oppfølging av egen sykdom. Vi trenger mer kunnskap om denne kompetansen i befolkningen for å vurdere behov for nye tiltak. Det er bakgrunnen for at Helsedirektoratet har fått i oppdrag å gjennomføre en kartlegging av helsekompetanse i befolkningen. Undersøkelsen skal være klar i løpet av 2020 og vil utgjøre et viktig grunnlag for videre arbeid.

Opplæringsprogrammer for digital kompetanseheving

Regjeringen har et klart mål om at alle som ønsker det skal få et tilbud om opplæring i grunnleggende digitale ferdigheter. Folkebibliotek, frivilligsentraler, pensjonistforbund og lokale seniornettklubber gjør i dag en betydelig innsats med å tilby kurs og opplæring i bruk av IKT-verktøy og nettbaserte tjenester. Norge er langt framme når det gjelder tilgang på digital teknologi og summen av innsatsen i regi av frivillige, private og offentlige virksomheter har bidratt til at den eldre delen av befolkning stadig får bedre digital kompetanse.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet samarbeider med KS og Kompetanse Norge om å hjelpe kommunene med å etablere lavterskeltilbudet Digihjelpen for innbyggere som har liten eller ingen grunnleggende digital kompetanse. Målet er at flest mulig kommuner skal ha et slikt tilbud. KS og Kommunal- og moderniseringsdepartementet har i samarbeid med Nasjonalbiblioteket, Norsk Bibliotekforening og flere kommuner utviklet en netthåndbok som en hjelp og veileder til kommuner som ønsker å utvikle et Digihjelpen-tilbud (www.digihjelpen.no).

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har i samarbeid med Kompetanse Norge opprettet nettstedet Digidel.no for å dele opplæringsressurser innen grunnleggende digitale ferdigheter som alle kan laste ned gratis. Både offentlige og private virksomheter kan dele opplæringsressurser med andre. Kompetanse Norge får støtte til arbeidet med å drifte og videreutvikle dette gratistilbudet. Det er også etablert en tilskuddsordning rettet mot kommuner og frivillige aktører som ønsker å tilby lokale kurs- og veiledningstilbud. Siden

2017 har 105 kommuner har fått tilskudd fra ordningen med totalt 13 mill. kroner. Departementet har siden 2010 støttet Seniornett Norge med over 3,5 mill. årlig til opplæring av eldre som mangler grunnleggende digital kompetanse. I sammenheng med koronapandemien har seniornettet fått ekstra tilskudd på 0,5 mill. kroner for å styrke Datahjelpen som er en veiledningstjeneste for eldre databrukere.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet vil videreutvikle arbeidet med digital kompetanse i befolkningen i samarbeid med KS og Kompetanse Norge. På oppdrag fra KMD skal Kompetanse Norge i 2020 gjennomføre en bred undersøkelse av digital kompetanse i befolkningen. Resultater fra denne undersøkelsen vil danne grunnlag for videre arbeid.

Arbeidet med å øke digital kompetanse hos eldre og andre med funksjonsnedsettelse skal ses i sammenheng med oppfølging av regjeringens handlingsplan for universell utforming som også inkluderer tiltak for mer brukervennlige løsninger innen IKT og digitalisering. Regjeringen vil bidra til å styrke eldres brukerstemme i digitaliseringsarbeidet. Høsten 2020 etableres Senter for et aldersvennlig Norge i Ålesund. Senteret vil sammen med Rådet for et aldersvennlig Norge bidra til å belyse betydningen av økt digital kompetanse hos eldre og mer brukervennlige digitale produkter i samarbeid med blant andre IKT-Norge, Pensjonistforbundet og KS. Eldreombudet som kommer på plass til høsten, vil kunne bli en stemme og en pådriver for å løse utfordringer som eldre møter på digitaliseringsområdet.

Kurs og opplæring for permitterte med lav digital kompetanse

I sammenheng med koronapandemien har regjeringen endret dagpengeregelverket slik at arbeidsledige og permitterte kan ta utdanning eller opplæring uten at dagpengene blir redusert. Dagpengemottakerne bestemmer selv hvilken utdanning de skal ta under denne ordningen. Se forskrift om endring i midlertidig forskrift 20. mars 2020 nr 368 om unntak fra folketrygdloven og arbeidsmiljøloven i forbindelse med covid-19-pandemien. Videre kan NAV gi opplæring som arbeidsmarkedstiltak til personer med behov for kvalifisering. Digitale ferdigheter kan utgjøre hele eller deler av opplæringen for personer som har vanskeligheter med å komme inn på arbeidsmarkedet på grunn av lav digital kompetanse.

Regjeringen har også styrket fylkeskommunens muligheter til å tilby opplæring til dem som har behov for det. Rammetilskuddet til fylkeskommunene er økt med 1,25 mrd. kroner. Midler som tidligere var knyttet til NAVs virkemiddel bedriftsintern opplæring (BIO), er som en del av regionreformen overført fra NAV til fylkeskommunene fra 1. januar 2020. Regjeringen har lagt fram en kompetansepakke på 190 mill. kroner som skal finansiere opplæring og utdanning for kriserammede næringer og ansatte. Digitale ferdigheter er viktige i dagens arbeidsliv og vil derfor være sentrale i flere av opplærings- og utdanningstilbudene, både fra staten og fylkeskommunen. I revidert nasjonalbudsjett foreslår regjeringen en stor satsing på utdanning med 5000 nye studieplasser til fagskoler, universiteter og høyskoler. Satsingen skal bidra til at flere får utdanning og kompetanseheving i en periode med høy arbeidsledighet som følge av koronakrisen.

Tilskudd for digital omstilling av helsefrivilligheten

Frivillige organisasjoner gjør allerede en viktig innsats med å ta i bruk digitale verktøy. Frivilligheten har en sentral rolle i arbeidet med å begrense ensomhet og bidra til nytenkning om aktiviteter og sosial kontakt. Selv om vi nå gjenåpner samfunnet gradvis, vil mange av helse- og omsorgstjenestens brukere og pasienter i lang tid måtte leve med begrensninger som påvirker muligheten for sosial kontakt. Vi vet at det vil kunne påvirke både den psykiske og fysiske helsen negativt. Regjeringen har nylig tildelt Stiftelsen Dam 201,9 mill. kroner fra Norsk Tippings overskudd i 2019 til helse- og rehabiliteringsformål i 2020. Stiftelsen fordeler midler til prosjekter som skal gi bedre helse gjennom deltakelse, aktivitet og mestring. Stiftelsen har etablert et eget koronaprogram for helse- og rehabiliteringsorganisasjonene for å sørge for at midlene brukes der behovet er størst.

I tillegg eksisterer det allerede fire tilskuddsordninger på Helse- og omsorgsdepartementets budsjett, kapittel 761 Omsorgstjeneste, rettet mot å forebygge ensomhet hos eldre som frivillige organisasjoner kan søke midler fra. Tilskuddsordningene omfatter tilskudd til frivillig arbeid i regi av landsdekkende stiftelser og frivillige organisasjoners informasjons- og opplysningsvirksomhet, utvikling og utprøving av teknologiske verktøy for å mobilisere mot ensomhet blant eldre, aktivitetstiltak for å motvirke ensomhet og passivitet, og aktivitetstilbud til langtidsboende ved sykehjem og beboere i omsorgsbolig med heldøgns bemanning. Samlet sett er det bevilget drøyt 51 mill. kroner til disse tilskuddsordningene i 2020, herunder 6 mill. kroner til digitaliseringstiltak. Selv om det kun er en av tilskuddsordningene som er direkte knyttet til digitalisering, kan også de tre andre ordningene benyttes til omstilling av helsefrivilligheten ved hjelp av digitalisering. Formålet er å motvirke ensomhet og passivitet og å skape aktivitet, deltakelse, sosialt fellesskap og møteplasser.

Med hilsen

Bent Høie